

Davacı : TMMOB Mimarlar Odası Başkanlığı
Vekili : Av. Berna Çelik
Konur Sok. No:4/2 Kızılay /ANKARA

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı - ANKARA
Vekili : - Aynı yerde

Davanın Özeti : 19/10/2016 günlü, 29862 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 13/10/2016 günlü, 639 sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararının; uluslararası sözleşmelere, Anayasaya, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa ve yönetmeliklere, koruma ilkelerine ve kamu yararına aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Usule ilişkin olarak, Mimarlar Odasının açılan davada hukuki yararı bulunmadığından davanın ehliyet yönünden reddi gerektiği; esasa ilişkin ise, dava konusu ilke kararının kamu düzeni ve kamu güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratabilecek şekilde bozulduğu ya da doğal afet yaşanan yerlerdeki olağanüstü durumları konu aldığı, belirtilen durumlarda can ve mal güvenliğinin ivedilikle sağlanabilmesi amacıyla dava konusu işlemin tesis edildiği, davanın esas yönünden de reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi :
Düşüncesi : Dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı :
Düşüncesi : Dava; 19/10/2016 günlü, 29862 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 13/10/2016 günlü, 639 sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararının iptali istemiyle açılmıştır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun "Tespit ve Tescil" başlıklı 7. maddesinde, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili yapılan tespitlerin koruma bölge kurulu kararı ile tescil olunacağı; 8. maddesinde ise, 7. maddeye göre tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tespiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisinin Koruma Kurullarına ait olduğu hükme bağlanmıştır. Aynı Kanunun, "İzinsiz müdahale ve kullanma yasağı" başlıklı 9. maddesinde, "Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşaat ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılmaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşaat ve fizikî müdahale sayılır." kuralı yer almıştır.

Dava konusu ilke kararında, "Kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratabilecek şekilde bozulduğu ya da doğal afet yaşanan yerlerde; can ve mal güvenliği açısından ilgili Bakanlık veya Valilikçe tehlikeli, hasarlı, yıkılmaya yüz tutmuş veya yıkılmış olduğunun tespiti yapılan tescilli taşınmaz kültür varlığı kalıntılarının hazırlanacak rölöve, restitüsyon, restorasyon ve rekonstrüksiyon projelerine esas olmak üzere, rölövesi için sayısal veri oluşturacak, taşınmazın durumuna göre üç boyutlu lazer taramalarına yönelik işlemler ile fotoğraf, video gibi görsel belgelerin ilgili Koruma Bölge Kurul Müdürlüğüne iletilmesi ve Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünün uygun görüşü sonrasında ilgili idaresince kaldırılabilmesine; koruma

alanlarında bulunan benzer durumdaki diğer yapıların ise ilgili Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne bilgi verilerek ilgili idaresince kaldırılabilmesine" düzenlemesi yer almaktadır.

Yukarıda ilgili hükümlerine yer verilen mevzuatın değerlendirilmesinden, tescilli taşınmaz kültür varlığı kalıntılarının kaldırılması hususunda Koruma Kurullarının yetkili olması gerekirken, konunun Koruma Kurullarına intikal ettirilmeyerek bu konuda yetkisi bulunmayan Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne karar verilebileceğini öngören ilke kararında hukuka uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu 13/10/2016 günlü, 639 sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararının iptaline karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Ondördüncü Dairesince, işin gereği görüldü:

Davalı idarenin, davacının dava açmakta ehliyeti bulunmadığına ilişkin itirazları yerinde görülmeyle işin esasına geçildi.

Dava; 19/10/2016 günlü, 29862 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 13/10/2016 günlü, 639 sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ilke kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Anayasanın "Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması" başlıklı 63. maddesinde; "Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır." hükmüne yer verilmiştir.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 3. maddesinde; "Kültür varlıkları; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır." olarak tanımlanmış, tespit ve tescil başlıklı 7. maddesinde; "Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili yapılan tespitler koruma bölge kurulu kararı ile tescil olunur." hükmü; Korunma alanı ile ilgili karar alma yetkisi başlıklı 8. maddesinde; "Yedinci maddeye göre tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tesbiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisi Koruma Kurullarına aittir." düzenlemesi; izinsiz müdahale ve kullanma yasağını düzenleyen 9. maddesinde; "**Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşai ve fiziki müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılmaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşai ve fiziki müdahale sayılır.**" düzenlemesine yer verilmiştir. Bu yetkinin kullanılması kapsamında, Yasanın 51. maddesiyle, yurtiçinde bulunan ve bu Kanun kapsamına giren korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere, Bakanlığa bağlı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu" ile Bakanlıkça belirlenecek bölgelerde "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları" kurulacağı ve maddenin devamında "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu"nun görev ve yetkileri düzenlenmiş, 57. maddede ise, Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde olmak kaydıyla koruma bölge kurullarının görev ve yetkileri belirlenmiş ve (g) bendinde "Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarına ilişkin uygulamaya yönelik kararlar almak" yetkileri arasında sayılmıştır.

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Yapı Esasları ve Denetimine Dair Yönetmeliğin, yıkılma tehlikesi bulunan yapılar başlıklı 7. maddesinde, "Yıkılacak şekilde tehlike yaratan korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları belediyeler veya il özel idaresinin talebi üzerine valilikler tarafından boşaltılır. Gerekli güvenlik önlemleri alındıktan sonra konu koruma

bölge kuruluna iletilerek alınacak karara göre işlem yapılır" düzenlemesi ; 05/11/1999 günlü, 660 nolu ilke kararının Müdahale Biçimleri Başlıklı I. maddesinde "**Esaslı Onarım; (Restorasyon)** Yapının rölöveye dayanan restitüsyon ve/veya restorasyon projeleri ile diğer ilgili belgelerin içerikleri ve ölçekleri koruma kurulunca belirlenen müdahalelerdir. [Sağlamaştırma (Konsolidasyon), Temizleme (Liberasyon), Bütünleme (Reintegrasyon), Yenileme (Renovasyon), Yeniden Yapma (Rekonstrüksiyon), Taşıma (Moving)] Projelerin bu ilke kararı ekinde verilen "Rölöve-Restitüsyon-Restorasyon Proje Hazırlama Esasları"na göre hazırlanmasına, ilan edilmiş turizm alanları ve merkezlerinde yer alan tescilli yapıların, turizm amacıyla kullanılması halinde projelerin, Turizm Bakanlığından görüş alınarak koruma kurulunca karara bağlanmasına; **Yeniden Yapma (Rekonstrüksiyon)**; korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen ve tescil edilmesine ilişkin gerekli özellikleri taşımasına rağmen elde olmayan sebeplerle tescili yapılmamış ve/veya herhangi bir nedenle yitirilmiş olan yapının, gerek kültür varlığı niteliği, gerekse kültürel çevreye olan tarihsel katkıları açısından, eldeki mevcut belgelerden (yapı kalıntısı, rölöve, fotoğraf, her türlü özgün yazılı-sözlü, görsel arşiv belgesi vb.) yararlanmak suretiyle kendi parsellerinde daha önce bulunduğu yapı oturum alanında, eski cephe özelliğinde, aynı kitle ve gabaride, özgün plan şeması, malzeme ve yapım tekniği kullanılarak, kapsamlı restitüsyon etüdüne dayalı rekonstrüksiyon uygulamasının koşulsuz sağlanmasına, ancak uygulama gerçekleşinceye kadar parsellerde her türlü inşai ve fiziki müdahalenin yasaklanmasına, (otopark, fuar, sergileme vb.) yeni bir işlev ile kullanma ve aynı parselde tescilli yapı yerinde veya diğer boş alanlarda başka bir yeni yapılaşmaya izin verilemeyeceğine, **tüm bu uygulamalar için koruma kurulu kararının alınması gerektiğine**" ilişkin düzenleme, **Esaslı Onarım İlkeleri** başlıklı II. maddesinde ise "b)Yapıların yıkılmadan korunmaları esastır. Yıkılma tehlikesi arzettiği (mail-i inhidam) malsahipleri ya da belediyelerce ileri sürülen yapıların yıkılma kararlarının ancak koruma kurulunca alınabileceğine, Yıkılacak şekilde tehlike yaratan (mail-i inhidam) korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları belediyeler veya valilikler tarafından boşaltılır. Gerekli fiziki ve güvenlik önlemlerinin ilgili valilik ve belediyesince alındıktan sonra, **konunun koruma kuruluna iletilerek alınacak karara göre işlem yapılacağına**" ilişkin düzenleme bulunmaktadır.

Dava konusu 13/10/2016 günlü, 639 sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ilke kararında ise, "Kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratabilecek şekilde bozulduğu ya da doğal afet yaşıanan yerlerde; can ve mal güvenliği açısından ilgili Bakanlık veya Valilikçe tehlikeli, hasarlı, yıkılmaya yüz tutmuş veya yıkılmış olduğunun tespiti yapılan tescilli taşınmaz kültür varlığı kalıntılarının, hazırlanacak rölöve, restitüsyon, restorasyon ve rekonstrüksiyon projelerine esas olmak üzere, rölövesi için sayısal veri oluşturacak, taşınmazın durumuna göre üç boyutlu lazer taramalarına yönelik işlemler ile fotoğraf, video gibi görsel belgelerin ilgili Koruma Bölge Kurul Müdürlüğüne iletilmesi ve Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne uygun görüşü sonrasında ilgili idaresince kaldırılabilmesi; koruma alanlarında bulunan benzer durumdaki diğer yapıların ise ilgili Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne bilgi verilerek ilgili idaresince kaldırılabilmesi" düzenlemesi yer almaktadır.

Yukarıda ilgili hükümlerine yer verilen mevzuatın değerlendirilmesinden, tehlikeli, hasarlı, yıkılmaya yüz tutmuş veya yıkılmış olduğunun tespiti yapılan tescilli taşınmaz kültür varlığı kalıntılarının, rölöve, restitüsyon, restorasyon ve rekonstrüksiyon projeleri ile diğer ilgili belgelerin içerikleri ve ölçeklerinin belirlenmesi ile tescilli taşınmaz kültür varlığının yıkılma kararı ve kalıntılarının kaldırılması hususunda Koruma Kurullarının yetkili olduğu dikkate alındığında, konunun **Koruma Kurullarına** iletilmeyerek, **bu konuda yetkisi bulunmayan Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne karar verilebileceğini öngören ilke kararında** hukuka uyarlık görülmemiştir.

T.C.
DANIŞTAY
ONDÖRDÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2016/11722
Karar No : 2018/7758

Açıklanan nedenlerle, dava konusu 13/10/2016 günlü, 639 sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararının **iptaline**, ayrıntısı aşağıda gösterilen davacı tarafından yapılan 346,80-TL yargılama gideri ile Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 1.980-TL vekalet ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, varsa posta giderleri avansından artan tutarların kararın kesinleşmesinden sonra istemleri halinde taraflara iadesine, kararın tebliği tarihinden itibaren 30 gün içerisinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna temyiz yolu açık olmak üzere, **19/12/2018** tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

